

VASILE CÂRLOVA.[1]

Vasile Cârlova s'a născut în Târgovişte, unde şi-a petrecut copilăria.

Târgoviştea era pe atunci un cuib de vr'o 4000 de locuitori, cu uliţi strâmte şi întortocheate, noroioase şi necurate, dărăpănată, tristă, neîngrijită de nimeni. «Zidurile sale de apărare, scriea I. Eliade-Rădulescul la 1832,[2]) ce înfrunta pe vrăjmaşul care îndrăznea a se apropia de ele, sunt căzute acum şi vremea a grămădit ţărână pe dânsele. Palaturile vitejilor Domni sunt dărâmate şi mai ardică încă câte un colţ de zid înverzit de muşchiul anilor, câte un turn pe care se vede trufia cea veche a acestui loc războinic. Tăcutele morminte nu mai păstrează decât prin împrumutare câte o piatră rătăcită şi străină de ţărâna lor, ce poartă numele vreunui viteaz, pe care mâna vremei s'a sfiit să îl şteargă.» În schimb, împrejurimile Târgoviştii erau o desfătare neştirbită pentru sufletele poetice, care începuseră a se ivi din această regiune, căci de acolo venia, prin părinţii săi, Eliade, de acolo Gr. Alexandrescu, de acolo V. Cârlova.

Pe atunci boierimea ştia multă carte grecească. Constantin Golescu, încercând a scrie româneşte un jurnal de călătorie şi neîndrăznind să folosească neologismul *statuă*,

---

1) Vezi şi studiul meu în *Sămănătorul* Nr. 39 şi 40 din anul 1905.
2) *Curierul românesc*, p. 46.

începu a lua iarăşi note grecești; Alexandru Văcărescu a scris poezii grecești; fiul său Iancu Văcărescu a început tot cu versuri grecești; V. Cârlova asemenea; dar un amic, Ion Voinescu II, îi schimbă menirea făcându-l să scrie românește.

Tânărul ofițer scrisese și publicase până la moartea sa prea timpurie multe poezii. Din toate nu s'au descoperit până acum de cât cinci păstrate de Eliade, care le-a tipărit în *Curierul rumânesc*. Dintre ele cea mai originală este *Marşul*, în care se simte pasul energic al avântului milităresc spre învingeri și glorii și *Ruinurile Târgoviștii* asupra cărora au căzut însă și câteva scântei din duhul lui Volney A. acesta a fost la noi unul dintre deșteptătorii cultului pentru trecut; istoricul Cogălniceanu îl citea tot atât de des ca și poeții, care-l imitau. *Înserarea* este un reflex mărturisit din Lamartine, cu icoane puține, dar alese, pe care s'așează un drag stol de idei de meditație. Și *Rugăciunea* a păstrat ușoare urme din caracterul lamartinian. *Păstorul întristat* se întoarce cu fața mai mult spre veacul XVIII, în care pastorala era un copilăresc joc poetic, care însă nu excludea totdeauna simțirea sinceră, ce se 'ntâlnia și pe la boereștii poeți, cum sinceră era de sigur și la Cârlova.

Dar abia începuse poetul să-și caute drumul său propriu, abia de câteva ori tresărise lumea auzindu-l și el muri rupt de-o boală grabnică și rupând inimele ce începuseră a nădăjdui în mari fapte literare.

Poeziile lui căzuseră în vieața noastră ca o agitație puternică pe suprafața unei ape: Valurile se mișcară în toate părțile.

În Muntenia veni după el și cu aceeaș direcție Gr. Alexandrescu, care era însă mai bogat; în Moldova C. Negruzzi, amândoi privindu-l pe el, ca și pe Eliade, drept întâii poeți, a căror limbă mai mlădioasă și mai precisă nu mai punea piedice exprimării clare a ideilor, cum punea încă d. ex. chiar la Iancu Văcărescu.

G. Bogdan-Duică.

V. CÂRLOVA.

I.

PĂSTORUL ÎNTRISTAT.[1]

Un păstor tânăr, frumos la faţă,
Plin de mâhnire, cu glas duios
Cânta din fluer jos pă verdeaţă,
Subt umbră deasă de pom stufos.

De multe versuri spuse cu jale
Uimite toate sta înprejur:
Râul oprise apa din cale,
Vântul tăcuse din lin murmur.

Cât colo turme de oi frumoase
Se răspândise pe livejui
Şi ascultându-l iarba uitase,
Pătrunse toate de mila lui.

Câinele numai mai cu durere
Stând lângă dânsul, căta în jos
Şi ca s'aducă lui mângâere,
Glas câte-odată scotea milos.

Eho, ce zace de om departe,
Îl auzise din loc ascuns;
Şi cu suspinuri de greutate
La toată vorba îi da răspuns.

---

1) *Curierul românesc* din 8 Mai 1830.

Viu lângă dânsul, pătruns de milă
Şi cu blândeţe îl întrebai:
«Tinere, spune-mi, nu-ţi fie silă,
Ce foc, ce chinuri, ce gânduri ai?

Viaţa voastră necazuri n'are:
E simplă, lină, fără dureri
Şi 'n toată lumea nici o suflare
Ca voi nu gustă multe plăceri.

Voă natura vă este dată;
Câmpii şi codrii voă zâmbesc;
Vânturi şi râuri voă arată
Cum curg de dulce, cum răcoresc.

Soarele încă voă răvarsă
Lumină dulce, tot cu senin,
Şi cerul iarăşi mila îşi varsă
Spre fericire voă deplin.»

El cu suspinuri atunci răspunse:
«Frate, se poate vr'un muritor
Ori cât să n'aibă dureri ascunse,
Fie pe scaun, fie păstor?

Ori-ce viaţă supusă zace
Subt patimi grele mult mai puţin;
Soarta nu lasă pe om în pace
Cu mulţumire a fi deplin.

Precum nu 'nceată de vânt suflarea
Nici către crânguri, nici pe câmpii;
Aşa nu 'nceată nici turburarea
De multe patimi către cei vii.

Adevăr, slavă, cinste, putere
Sau bogăţie eu nu doresc.
Acestea toate drept o părere,
Drept nălucire le socotesc.

Dar mai puternic, greu a supune
Ori-ce simţire, simţ pe amor,
El, izvor dulce de 'ntristăciune,
Lesne aprinde foc tutulor.

Iubesc prea dulce o păstoriţă
Cu chip prea dulce, prea drăgălaş;
Pentru ea numai simţ neputinţă,
Pentru ea numai sânt pătimaş.

De lângă mine ea când lipseşte,
Natura n'are nimic frumos;
Sufletul tare mi se mâhneşte,
Ori-ce privire e de prisos.

Şi drept aceea a tânguire
Fac să răsune fluerul meu,
Lăsând şi turma în năpustire,
Vărsând şi lacrămi din ochi mereu.

II.

ÎNSERAREA.[1])

Pă când abia se vede a soarelui lumină
În vârful unui munte, pe fruntea unui nor,
Şi zefirul mai rece începe de suspină
P'ân frunze, pe câmpie cevaşi mai tărişor;

P'acea plăcută vreme, în astă tristă vale,
De sgomot mai de laturi eu totd'auna viu,
Pe muchea cea mai naltă de mă aşăz cu jale,
Singurătăţii încă petrecere de ţiu.

Întorc a mea vedere în urmă, înainte,
In dreapta sau în stânga, când sus, când iarăşi jos,
Ş'ori unde priviri multe a desfăta fierbinte
Şi inimă şi suflet găsesc mai cu prisos.

Când o câmpie plină de iarbă mi s'arată,
Pe care osteneşte vederea alergând,
Ş'acăria văzută de flori înpestriţată
Se 'ntunecă cu noaptea pe caru-i 'naintând,

Când o dumbravă deasă, cu frunte prea măreaţă
Incorunează câmpul, s'arate mai frumos
Şi nencetat din sânu-i răvarsă cu dulceaţă
Pă 'ntinderea câmpii un vânt mai răcoros,

[1]) *Curierul romănesc* din 29 Iunie 1830 şi 9 Octombre 1839.

Pe de o parte iarăşi o gârlă şărpueşte,
Întocmai ca o pânză se vede albă 'n jos
Şi ni se pare încă în vânt că fâlfâeşte,
Mişcându-se de pietre talazu albicios,

Cu ce plăcere încă s'aude de departe
Un glas de păstoriţe, un fluer de păstor,
Ce după câmp cu turma se 'ntoarce la o parte
Şi lasă, când se culcă, pe câine păzitor.

Dar icea, mai aproape s'aude o murmură;
De râu să fie oare, ce curge nevăzut?
Pe lângă el când trece păstorul, nu se 'ndură
D'un pas să-şi depărteze auzul un minut.

Cât colo filomila, de multă 'ntristăciune
Ascunsă în stuf, cântă cu glas pătrunzător,
Ce prin Eho se duce şi altora de spune
Că pieptul d'unde ese hrăneşte mare dor.

De lături şi zefirul ascultă cu plăcere
Şi pântre frunzi se plinbă ca umbra de frumos;
El numai cât'odată rugându-se îi cere
Ca cântecul să ţie ceva mai multişor.

P'acea singurătate ce ochiul sus priveşte,
Când razile de soare natura stăpânesc,
Îndată ce şi umbra de noapte se iveşte,
Grămăzile de stele încep de strălucesc.

Încet, încet şi luna, vremelnică stăpînă,
Se urcă pe orizon câmpiile albind,
Şi plină de plăcere, c'o frunte mai blajână
Işi caută de cale adesea mulţumind.

Acum şi somnul vine uşor, de odihneşte
In braţurile sale p'ori care muritor;
Fiinţa milostivă de sus îi porunceşte
Pământului să fie în veci mângâitor.

De multă nemişcare, ce face piste toate,
Vederea înprejuru-i se 'ntoarce cu fiori,
Pământul în somn dulce un gemăt parcă scoate
Şi cerul ni s'arată acum mai cu răcori.

Dar ăstui suflet jalnic, lipsit de mângâere
Odihnă, mulţumire nu-i pociu găsi de loc;
Ori unde veselia din inimă îmi piere,
Şi de aceea umblă fugar din loc în loc.

Ce caută nu ştie, dar simte că lipseşte
Fiinţa care poate să-l facă fericit,
Şi neputând găsi-o, în vreme ce-o doreşte,
In negura mâhnirii mai mult s'a rătăcit;

Intocmai ca o luntre ce, slobodă pe mare,
Nu poate de furtune a mai găsi pământ;
Ce n'are nici nădejde, că poate d'întâmplare,
Cu vreme s'o arunce la margine vr'un vânt.

III.

RUINURILE TÂRGOVIŞTII.[1]

O ziduri întristate! O monoment slăvit!
In ce mărime 'naltă şi voi aţi strălucit,
Pă când un soare dulce şi mult mai fericit
Işi răvărsa lumina p'acest pământ robit!
Dar în sfârşit Saturnu, cum i s'a dat de sus,
In negura uitării îndată v'a supus.
Ce jale vă coprinde! Cum totul v'a perit!
Subt osândirea soartei de tot aţi înnegrit!
Din slava strămoşască nimic nu v'a rămas.
Ori unde nu se vede nici urma unui pas.
Si 'n vreme ce odată oricare muritor
Privea la voi cu râvnă, cu ochiu aţintător,
Acum de spaimă multă se trage înapoi
Indată ce privirea îi cade drept pe voi...
Dar încă, ziduri triste, aveţi un ce plăcut,
Când ochiul vă priveşte în liniştit minut:
De milă îl pătrundeţi, de gânduri îl uimiţi.
Voi încă în fiinţă drept pildă ne slujiţi
Cum cele mai slăvite şi cu temei de fer

[1]) *Curierul rumănesc* din 20 Martie 1830.

A omenirei fapte din fața lumii per;
Cum toate se răpune ca urma îndărăt,
Pe aripile vremii de nu se mai arăt;
Cum omul, cât să fie în toate săvârșit,
Pe negândite cade sau piere în sfârșit.
Eu unul, în credință, mai mult mă mulțumesc
A voastră dărâmare pe gânduri să privesc,
Decât zidire 'naltă, decât palat frumos,
Cu strălucire multă, dar fără un folos.
Ș'întocmai cum păstorul ce umblă pre câmpii
La adăpost aleargă, când vede vijălii,
Așa și eu acuma, în viscol de dureri,
La voi spre ușurință cu triste viu păreri.
Nici muzelor cântare, nici milă voiu din cer,
O patrie a plânge cu multă jale cer.
La voi, la voi nădejde eu am de ajutor;
Voi sânteți de cuvinte și de idei isvor.
Când sgomutul de zioa încetă preste tot,
Când noaptea atmosfera întunecă de tot,
Când omul de necazuri, de trude ostenit
În liniștirea nopții se află adormit,
Eu nici atunci de gânduri odihnă neavând,
La voi fără sfială viu singur lăcrămând
Și de vederea voastră cea tristă însuflat
A noastră neagră soartă descoper nencetat.
Mă văz lângă mormântul al slavei strămoșești
Și simț o tânguire de lucruri omenești;
Și mi-se pare încă c'auz un jalnic glas
Zicând aceste vorbe: «Ce vai! a mai rămas,
Când cea mai tare slavă ca umbra a trecut

Când duhul cel mai slobod cu dânsa a căzut!»

. . . .

Acest trist glas, ruinuri, pă mine m'au pătruns
Și a huli viața în stare m'au adus.

. . . .

Deci priimiți, ruinuri, cât voiu vedea pământ,
Să viu spre mângăere, să plâng p'acest mormânt,
Unde tiranul încă un pas n'a cutezat,
Căci la vederea voastră se simte spăimântat!

IV.

RUGĂCIUNE. [1])

Fiinţă naltă, lungă vedere
Isvor puternic de mângâiere,
Pavăză sfântă astui pământ!
Dă ascultare, nu-ţi fie silă,
Unui glas jalnic, ce cere milă,
Ce a se plânge are cuvânt.

Nu se cuvine a se răpune
În vânt ca fumul o rugăciune
Cu plâns făcută lângă altar,
Unde nădejde are oricine
Să dobândească cerând vr'un bine
Sau lui să 'ncete vr'un ce amar,

Unde tot omul, când îţi vorbeşte
Vorbe în taină, smerit priveşte,
A ta fiinţă de faţă stând;
Unde tu însuşi simţi datorie,
S'arăţi oricărui spre bucurie,
Că vei fierbinte s'ajuţi oricând!

A ta putere nemărginită
În veci urmează a fi pornită

[1]) *Curierul românesc* din 4 Septembre 1839.

Spre uşurinţă şi spre folos;
Nici să nu lase p'a ta zidire
Tristă să zacă în asuprire,
Să nu te simţă de reazăm jos!

Nu cer prisoase sau nălucire;
Voiesc dreptate, cer mântuire,
Patrii mele, jalnic pământ,
Vai! ale cărui necazuri multe
Ce suflet poate să le asculte
Şi să nu plângă dând crezământ!

La ea te 'ntoarce, de vezi cum geme,
Cum a se plânge însuşi se teme,
Privind că este tuturor joc,
Unde dreptatea cătare n'are,
Nici asupritul face strigare,
Căci el în vină cade pe loc.

Destule veacuri, de când o soartă
Nemilostivă mereu ne poartă
Spre osândire, cum e mai rău!
Destule veacuri, de când suspină,
Mâhnirii jertfă, fără lumină,
Încât nu vede nici cerul tău!

Vântul îi suflă tot neplăcere,
Norii îi ploă nemângăiere,
De flori nu gustă plăcut miros,
A primăverii dulce ivire
Pentru ea n'are înveselire,
Ei nu răvarsă nimic frumos.

Din ale tale bunătăţi, fapte
Spre fericire tuturor date

Ea numai parte n'are de loc,
Ea numai râvna unui părinte
Puternic foarte de loc nu simte,
Ca să-i aducă dulce noroc.

Nu cumva, Soare, că merit n'are
Să se numească naţie mare,
Să guste dreptul cuviincios,
Când în tot chipul spre fală poate
Nepreţuite daruri s'arate,
Cu care lumii să dea folos?

Cu dreptul este, naltă ființă,
A fi în astă grea neputinţă,
Acum s'ajungă aşa de prost
Fiica acelor, ce, cât se poate
Cu strălucire urmând în toate,
Stăpânitorii lumii au fost?

Cu ce dreptate pradă să fie,
Să tot încerce sfântă urgie,
Când în protivă-ţi ea n'a urmat?
Cu ce dreptate streinii calcă
Dreptul asupră-i, când rău să facă
Ea lor vr'odată n'a cugetat?

De e greşită ţie, Părinte,
Milostivire în sfârşit simte,
Te rog, încetă-i biciul de foc;
Iar dacă soarta de răutate
O asupreşte, pe nedreptate,
Fără de vină a fi de loc,

Cum poţi să suferi cu mulţumire,
Nevinovata în asuprire

Să aridice glas în zadar,
Când în protiva voinţii tale
Nimic nu poate ca să te 'nşale,
Nici să urmeze un pas măcar?

A ta vedere zăreşte toate,
Mâna ta iarăşi îndată poate
Să zăticnească răul din drum
Şi cu adâncă înţelepciune
Să 'mprăştieze lumii tot bune,
Spre mângăiere a fi ori cum.

Deci cu dreptate, 'naltă Putere,
Dă ascultare unui ce cere
Patriei sale bine, folos.
Cunoaşte-i dreptul uitat de tine
Şi de aceea călcat d'ori cine,
Ce i-se cade, dă-i cu prisos.

Apleacă mâna de o ardică
Şi 'ndată fă-o mare din mică,
Să lase nume nemuritor.
Şi 'n norii cinstii mult să se 'nalţe,
Pe calea vieţii în veci să calce,
De strălucire având isvor. —

Trimite-i încă plăcută rază,
Negură tristă să nu mai vază,
Arată-i cerul tot cu senin;
Şi patriotul să aibă fală
A 'şi spune viţa naţională
La întrebarea unui strein.

Câte acuma sufere rele,
Ca vântul praful, în laturi dă-le.

Să nu mai vază nici urma lor
Și neștiută să nu mai zacă,
Ci înpotrivă sgomot să facă
În toată lumea răsunător.

Dar ea cu lacrămi l'a ta ființă
În veci închine recunoștință,
Să glăsuească numele tău,
Urmând întocmai voinții tale,
Cerând și râvna inimii sale
A-i fi spre pază la orice rău.

Dar ce să fie acea lumină,
Ce sus se vede de focuri plină,
Și dinpreună un sgomot lin?
Nu crez să fie semn de furtună,
Când de loc vântul nori nu adună,
Când peste toate privesc senin.

Nu cumva, Soare, veste să fie
Patriei mele spre bucurie,
Că rugăciunea, ce a făcut,
De către sfântul se 'nbrățișază,
Și că prin focuri încredințează
A ei lucrare nu dupe mult?

Adevăr este acea lumină,
Vestește soartă de raze plină,
Ce se gătește ăstui pământ;
Ce din poruncă supusă vine,
Patriei mele în veci să 'nchine
A ei credință cu jurământ.

Mai, 1830

VI.

MARȘUL LUI CÂRLOVA.[1]

Dragii mei copii răsboinici, ascultare mumii dați,
Iată vreme, mic și mare armele s'înbrățișați,
Strigând toți c'o glăsuire,
Spre a mumii fericire
S'alergăm de obște frați.

Cerul voă vă deschide un drum foarte lăudat,
Ca să mergeți cu pas mare către slavă ne'ncetat.
Vie-vă, copii, aminte
Că Europa însuși simte
În ce cale alți intrat.

Glasul patrii să sune în auzul tutulor,
Strigând voă: «Lenevirea rușinată subt picior.»
Toți acuma c'o mișcare,
Spre a voastră înnălțare
Să dați mână de-ajutor.

Acea armă ruginită și ascunsă în mormânt
Brațurile să 'nfierbinte; iasă iarăș pe pământ.
Tinerimea s'o 'ncunune
Cu izbânde foarte bune;
Pe ea facă jurământ.

---

[1] *Curierul românesc* din 11 Oct. 1839.

Innaintea fieşcărui îndestul v'aţi umilit,
Îndestul şi lenevirea în somn greu v'a stăpânit.
Acea soartă fără milă,
Sau de voie, sau de silă,
Însfârşit v'a slobozit.

Priviţi slava de aproape; voi în urmă-i aţi călcat
Şi pe fruntea fieşcărui raza ei a luminat.
Deci la arme daţi năvală
Şi la rând eşiţi cu fală,
Corbul iată s'a 'nălţat.

El subt aripă-i vă chiamă şi vesteşte ca să ştiţi,
Că d'acuma înainte *naţie* să vă numiţi.
Deci cu dânsul înnainte
Alergaţi cât mai fierbinte,
Laudă să dobândiţi.

Pe această sfântă cale înfruntaţi orice nevoi,
Biruinţa pretutindini să se ţie dupe voi.
Şi strigaţi c'o glăsuire:
«Slavă dragoste, unire
În veci fie lânga noi!»

Înainte-vă vrăjmaşii să aplece fruntea lor,
Să-şi cunoască neputinţa, ca să scape de omor;
Dar atunci a voastră mână
Pe ei fie mai blăjină,
Dându-le şi ajutor.

Vitejia şi răbdarea aici încă moştenesc,
Incă curge pântre vine acel sânge strămoşesc.
Ce la vreme se arată,
De nu piere nici odată,
Ca un dar dumnezeesc.

Pe câmpia rumânească o tăcere până când,
Până când de arme pline să nu sune când şi când,
Şi p'acăria lungime
Să nu iasă cu iuţime
Cetile mereu la rând?

Aici şcoala biruinţii într'o vreme a stătut,
Ale căria ruinuri să văd încă vechi de mult.
Dar acum fără zăbavă
Acea strămoşască slavă
E să vie în minut.

Glasul vostru strigând «slavă» pe stràmoşi a deşteptat,
Ale cărora ţărână în mormânturi s'a mişcat.
S'umbrile în veci tăcute
Stau cât colo nevăzute,
Privind corbul înnălţat.

Ce privire dulce mie! Steagul fâlfâe în vânt,
Armele lucesc veri unde, slava ese din mormânt,
Tinerimea îndrăsneaţă
Mândră, falnică, măreaţă
Uşor calcă pre pământ.

Lacrămă de bucurie curge, curge ne'ncetat!
Veacuri sânt de când ascunsă p'al meu sîn tu n'ai picat!
Arma iată că luceşte,
Slava iată că zâmbeşte,
Corbul iată s'a 'nălţat!
